

Riječ je *saučešće* (sa + učešće) tvorenica od osnove koja je u glagola *učestvovati* pa je time određena i podrijetlom i značenjem. Već sam pisao (Jezik, XXIII, 122—124) da je riječ *učestvovati* prvotno starocrkvenoslavenska i posredno ruska i da je njezin prodor u nacionalne književne slavenske jezike bio potpomognut velikim značenjem i utjecajem starocrkvenoslavenskog jezika kao prvoga slavenskoga pisanoga jezika, da taj utjecaj nije posve prestao ni do danas, osobito u onim slavenskim jezicima koji su čvršće i dulje stajali pod njegovim utjecajem ili koji su kasnije od drugih kao osnovicu književnog jezika preuzeli narodni govorni jezik...

Riječ *sućut* s osnovom koja je u glagola *ćutjeti* 'osjećati' i riječ *suosjećanje* kao glagolska imenica od *suosjećati* (su + osjeća-

ti) dijelom su istoznačnice, dijelom blisko značnice. Prvom se (*sućut*) izražava raspoloženje samo u svezi s umrlima, pa je najviše terminologizirana i kao takva i najprikladnija, dakle najpreporučljivija za tu prigodu. Drugom se (*suosjećanje*) može izraziti i osjećaj žaljenja onima koje je stigla i kakva druga nesreća, a ne samo smrt bliskoga srodnika, pa je manje prikladna za izražavanje žaljenja za umrlim nego riječ *sućut*. Još je općenitije značenje riječi *sažaljenje* i *žaljenje* jer se one iskorištavaju i u vrlo mnogo drugih životnih prilika, često ita kvih koje su po svojoj težini u odnosu na smrt jedva vrijedne spomena. Iz svega dakle izlazi da na razini književnog jezika jednojednoznačno odražava željeno značenje (žaljenje za umrlim) samo riječ *sućut*.

Božidar Finka

Z A P A Ž E N O

KOČA ili KOČA — mreža ili brod?

U Večernjem listu od 22. svibnja 1980. god. objavljen je člančić pod naslovom »Nova koč«. Za pisca toga člančića, koji se potpisao inicijalima R. P., *koča* je ribarski brod. To potvrđuje i objavljena fotografija i rečenica u tekstu koja govori o toj fotografiji. Ta rečenica glasi: *Novu drvenu koču snimili smo u Trgetu u Istri*.

Uzevši Večernjakov člančić kao povod, ovdje ćemo se potanje osvrnuti (1) na glasovni lik i (2) na značenje navedene riječi.

1. kočā ili kočā?

Već sam pisao (Jezik, IV, 11—17) da se ta riječ piše dvojako: *koča* i *koča* i da dvojstvo postoji i u pisanju izvedenica od te riječi: *kočar* — *kočar*, *kočarenje* — *kočarenje*, *kočarica* — *kočarica*, *kočariti* — *ko-*

čariti, *kočarski* — *kočarski*. Na temelju brojnih potvrda i s terena i iz literature i nakon detaljne jezične analize zaključio sam da se treba odlučiti za lik *kočā* (s glasom *ć*, a ne s glasom *č*) prema kojemu treba pisati i izvedenice: *kočar*, *kočarenje*, *kočarica*, *kočariti*, *kočarski*. Mogu samo reći da je takav način pisanja prihvaćen do danas i u stručnoj literaturi.

2. mreža ili brod?

U svim potvrđama s terena, od ribara i njima bliskih stručnjaka, *koča* je ribarska mreža. Tako je odreda i u stručnoj literaturi i u Klaićevu i u Dayre-Deanović-Maixnerovu rječniku; tek u Rječniku MH i MS *kočā* (napisano *koča*) ima oba značenja: a) mreža, b) brod. Potvrdu za drugo značenje (brod) donosi taj rječnik samo iz dnevnika

Politika, dakle iz izvora koji se ne može smatrati mjerodavnim za stručnu ribarsku terminologiju barem u onoj mjeri u kojoj mjeri nije mjerodavan ni Večernji list. Naziv *koća* za brod može imati samo preneseno značenje.

Nema potrebe niti je uobičajeno da se jednom riječi (*koća*) imenuje i mreža i brod, a iz svega izlazi da se riječi *koća* pridružuje značenje 'mreža'.

Za kočarski brod (brod za kočarenje) treba dakle prihvatiti drugi naziv, drukčiji od naziva za mrežu. Koji? Ako znamo da su među ribarskim mrežama na moru gospodarski najvažnije *koća* i *plivarica*, jer se njima lovi neusporedivo veća količina morske ribe nego svim drugim ribarskim priborom zajedno, korisno je povezati i nazive od njih izvedene, u prvom redu nazive za brod.

Za brod koji nosi *plivaricu* prihvaćen je naziv *plivaričar*. Po tome bi brod koji nosi *koću* bio *kočar*. Tako se na terenu doista i govori; ta praksa prevladava i u stručnoj literaturi. U rječnicima se međutim izvedenici *kočar* pridružuje značenje 'ribar koji lovi kočom'. Ako je doista potrebno da imamo i izvedenicu za značenje 'ribar koji lovi kočom', preostaje nam da za brod upotrijebimo koju drugu izvedenicu, načinjenu u skladu s odgovarajućim nazivima koje već imamo.

Poznato je da imamo naziv *svječarica* 'brod u kojem je svijeća i svječar', pa bi po tome moglo biti i *kočarica* 'brod u kojem je koća i kočar'. I taj je naziv već u upotrebi. Budući da postoji potreba za pojmovnim razlikovanjem (mreža, ribar, brod), postoji i potreba da se različiti pojmovi iskazuju i različitim nazivima. U ovom slučaju najprikladniji su nazivi:

koća 'mreža'
kočar 'ribar'
kočarica 'brod'.

U praksi međutim nema posebnog naziva ni za ribara koji lovi *plivaricom* ni za ribara koji lovi *kočom*. Dostatan je opći naziv *ribar* (koji uključuje sve vrste ribolova), jer praktički nema ribara koji bi lovio ili

koji bi znao loviti jednom jedinom vrstom ribarskoga pribora.

Kad dakle ne postoji potreba za posebnim nazivom za ribara koji lovi kočom, onda su najprikladniji nazivi ovi:

koća 'mreža'
kočar 'brod'.

To odgovara nazivima:
plivarica 'mreža'
plivaričar 'brod'.

Božidar Finka

PIRINEJI ILI PIRENEJI?

U riječkome *Novom listu* od 18. VI. 1980. godine (str. 11) tiskan je članak kojemu je naslov: NEREDI NA PIRINEJIMA. Ovo nije prvi slučaj da se u našem dnevnom tisku za jugozapadni europski poluotok, naseljen Španjalcima i Portugalcima, pojavljuje takav lik zemljopisnog imena. Nitko nema ništa protiv lika *Pirineji* (*Pirinejski poluotok* ili *Pirinejsko poluostrvo*). Na ovome mjestu samo želim istaknuti činjenicu da on za zemljopisni znanstveni jezik kao granu hrvatskoga književnog jezika nije tipičan. Kad to tvrdim onda se ne kanim pozivati na nekakve visokoznanstvene jezikoslovne razloge koji bi moje gledište opravdali. Pri izboru jednog od likova — *Pirineji* ili *Pireneji* (stari ili antički *Pyrenaei Montes*) — za mene kao zemljopisca isključivo je mjerilo spoznaja o pripadnosti jednoga od njih hrvatskoj kulturnoj baštini. Tvrdim da jezično-kulturna baština u nas poznaje samo lik *Pireneji* (ili *Pirenejski poluotok*). Svi pisci naših udžbenika, priručnika i znanstvenih djela, osim rijetkih iznimaka, rabe ovaj lik zemljopisnog imena. U drugim jezicima za ovaj europski poluotok također opstoje domaća imena, na primjer: *Pirineos* (španjolski), *Pyrenées* (francuski), *Pirenei* (talijanski), *Pyrenees* (engleski) *Pyrenäen* (njemački), *Pirenei* (ruski), *Pirineji* (srpski) i *Pireneji* (slovenski). Svi su ovi likovi među sobom ravnopravni i nikako ne možemo i ne smijemo reći da je